

Улога и значај савременог саобраћаја

Саобраћај је организована привредна делатност која се бави превозом и преносом: људи, материјалних добара и информација.

То је сложен систем који чине:

- **саобраћајна средства** (бицикли, мотоцикли, аутомобили, аутобуси, камиони, бродови, авиони, железничка возила...)
- **саобраћајни објекти** (путеви, мостови, тунели, пруге, авионске писте, луке...)
- **саобраћајна регулатива** (правила и прописи за одвијање саобраћаја)

Према **месту одвијања** саобраћаја, саобраћајни систем може бити:

- ✓ копнени
- ✓ водени
- ✓ ваздушни
- ✓ космички

Копнени саобраћај

Дели се на **друмски** и **железнички**.

ДРУМСКИ САОБРАЋАЈ: Обавља се на уређеним саобраћајним површинама – путевима уз поштовање правила и прописа који се регулишу законом.

Ово је најмасовнији облик транспорта за кратка и средња растојања.

Предности: може се одвијати свуда где постоје путеви или уређене равне површине, самосталност саобраћајних средстава (може се бирати путања, време поласка, паузе...), велика брзина доставе.

Недостаци: скупљи од осталих видова саобраћаја, значајна енергетска потрошња, загађење животне средине, није погодан за превоз великог броја људи нити великих количина робе.

Ученици као илустрацију, цртају једно превозно средство друмског саобраћаја по свом избору, из уџбеника, са интернета...(бицикл, мотоцикл, аутомобил, камион, аутобус)

ЖЕЛЕЗНИЧКИ САОБРАЋАЈ:

Одвија се по челичним шинама. Две шине чине колосек (железничку пругу).

По прузи се крећу вучна железничка возила (локомотиве) и вагони који заједно чине железничку композицију. Вагони могу бити: путнички, теретни, поштански, службени, вагон ресторани, кола за спавање итд.

Предности: јефтинији од друмског, њиме се може превозити велики број људи и велика количина робе. Сигуран, безбедан и мало зависан од временских услова.

Недостаци: Просторно ограничен, везан је за шине и само се ту може одвијати.

Ученици цртају једно превозно средство железничког саобраћаја по свом избору (неки од предлога су: TGV, Maglev, метро...каква су то транспортна средства, пронађи како изгледају?)

Водени саобраћај

Бави се превозом путника и робе на океанима, морима, језерима, рекама и каналима.

Бродови су кроз историју били покретани веслима или једрима (галије и једрењаџи). Касније када је пронађена парна машина, она је преко бочних точкова са лопатицама покретала пароброде.

Данас бродове покреће дизел мотор и елиса.

Савремени бродови се могу поделити на :

- ✚ путничке (мали путнички бродови, трајекти или фериботи, крузери...)
- ✚ теретне (танкери, бродови за превоз расутих терета, бродови за контејнерски превоз...)
- ✚ ратне (крстарице, разарачи, носачи авиона, подморнице...)
- ✚ специјалне (рибарски, ледоломци, ватрогасни, тегљачи, багери...)

Предности: врло јефтин вид саобраћаја, добар за велики број људи или велику количину терета, користи се за велика растојања.

Недостаци: спорост, неопходност додатног транспорта (од луке до одредишта)

Ваздушни саобраћај

Бави се превозом робе и путника кроз ваздух уз помоћ **летелица**.

Постоји много типова **авиона** у зависности од облика и намене, најважнији су:

- путнички
- теретни
- канадери (захватају воду у лету и њоме гасе пожаре)
- војни авиони (извиђачки, школски, ловци, бомбардери...)
- спортски
- пољопривредни

Авионе може покретати елисни или млазни мотор.

Хеликоптери уместо крила имају велику и малу елису, што им омогућава вертикално полетање и слетање. Користе се за контролу саобраћаја, транспорт болесника, у војне сврхе итд.

Да би се одвијао ваздушни саобраћај потребни су **аеродроми** који имају: писте, контролни торањ, хангаре, холове и салоне за путнике...

предности: брзина, удобност;

недостаци: висока цена, додатни транспорт (од аеродрома до одредишта).

Космички саобраћај

Почео да се развија средином XX века. За даљи космос користе се **свемирски бродови** са снажним ракетним моторима а за лет до свемирских станица и ближи космос користи се **спејсшатл**, који узлеће као ракета а враћа се као авион (једрилица).

ЗАДАТАК: Прочитај текст, запиши га уредно у свеску, (осим црвеног текста), и илуструј-нацртај, тамо где се то тражи. Запамти који су основни појмови везани за сваки вид саобраћаја, шта су предности а шта недостаци сваког вида саобраћаја.